

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 16^{ΗΣ} ΜΑΪΟΥ 1978

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΑΤΣΑ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀγαπητὲ συνάδελφε, Γεώργιε Τσατσᾶ,

Μὲ πολλὴ χαρὰ καὶ συγκίνηση, ἀσκῶ καὶ σήμερα τὸ προνόμιον, πὺν ἔχει ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, νὰ χαιρετίζει ἐκάστοτε, μὲ τρόπο δημόσιον καὶ πανηγυρικόν, τοὺς νέους Ἀκαδημαῖκούς.

Ἀνήκετε, κύριε συνάδελφε, στὴν ἐπιστήμην τῆς Φαρμακευτικῆς, μιὰ ἐπιστήμην, πὺν εἶναι τόσο ἀπαραίτητη στὸν ἄνθρωπον ὅσο καὶ οἱ ὑλικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴ ζωὴ του. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἡ ἐπιστήμην σας, ἡ Φαρμακευτικὴ, εἶναι ἀρχαιότερη ἀπὸ τὴ Νομικὴ, στὴν ὁποία ἐγὼ ἀνῆκω, ἀφοῦ, καθὼς ἀναφέρεται, κατὰ τὸ ἔτος 2500 π. Χ., οἱ Αἰγύπτιοι ἡσχολοῦντο ἤδη μὲ τὴν κατασκευὴν φαρμάκων, ἀλλὰ καὶ στὴ Βίβλον ἀναφέρονται χρήσεις φυτῶν γιὰ φαρμακευτικὸν σκοπὸν. Θὰ ἔλεγα ὅτι ἡ ἐπιστήμην σας, κατ' ἐξοχὴν θετικὴ, εὐρίσκεται στοὺς ἀντίποδες τῆς ἰδικῆς μου, ἀλλὰ δὲν παραλείπω ἐν τούτοις νὰ σημειώσω ὅτι καὶ ἡ φαρμακευτικὴ ἔχει διέλθει, κατὰ τὴν ἐξέλιξίν της, ἀπὸ μιὰ φάσιν ὁρμηκευτικὴ καὶ μυστικιστικὴ, ἀκόμην καὶ φιλοσοφικὴ, πρὶν καταλήξει στὴ σημερινὴ θετικὴ μορφὴ της.

Ἐὰν κύριε συνάδελφε, ἡμεῖς οἱ νομικοὶ ἀσχολούμεθα μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἰδικὴ σας ἐπιστήμην, ἀδελφὴ μὲ τὴν ἱατρικὴν, ἀσχολεῖται μὲ τὴ βάσιν τῆς ζωῆς του, ἡ ὁποία στηρίζεται στὴν ὑγείαν, δηλαδὴ τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου.

Στὸ ἔργο αὐτό, τὸ ὁποῖον εἶναι μὲν ἐπιστημονικό, ἀλλὰ δὲν νοεῖται χωρὶς τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπο, διεκρίθητε ὅσον ὀλίγοι.

Στὸν ἐρευνητικὸ τομέα, ἔχετε ἐργασθεῖ μὲ μεγάλη πρωτοτυπία καὶ ἀποτελεσματικότητα, τόσο στὴ χώρα μας ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό, ἰδίως στὸ διάσημο Ἑθνικὸ Κέντρο Ἑρευνῶν τῆς Γαλλίας. Οἱ ἐπιτυχίες σας στὸν τομέα αὐτὸ τιμήθηκαν μὲ σπάνιες καὶ ἐξαιρετικὲς τιμητικὲς διακρίσεις.

Στὸν συγγραφικὸ τομέα, ἔχετε προσφέρει, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ τὸν ὀγκώδη πρῶτο τόμο τῆς Φαρμακευτικῆς Χημείας — ἓνα σύγγραμμα, τὸ ὁποῖο ἡ φήμη φέρει ὡς κλασικό.

Στὸ διδακτικὸ τομέα, ἐδείξατε ζῆλο σπάνιο καὶ ἀνεδείχθητε ἐπὶ 2 δεκαετίες, πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος μὲ προσωπικὰ χαρίσματα ἐξαιρετικά, καί, καθὼς πιστεύουν οἱ εἰδικοί, ἐσχηματίσατε Σχολή, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐδημιουργήθη μέγας ἀριθμὸς διδακτόρων, ἀλλὰ καὶ 5 συνεργάτες σας ἔφθασαν τὴν καθηγητικὴ βαθμίδα.

Τέλος, προσεφέρατε τὶς ὑπηρεσίες σας καὶ στὸν κρατικὸ καὶ τὸν κοινωνικὸ τομέα, συνεργαζόμενος μὲ ἀρμόδια κρατικὰ γραφεῖα καὶ ὀργανισμούς, πὺν μοχθοῦν γιὰ τὴν προστασία τῆς υγείας τῶν ἀνθρώπων.

Μὲ αὐτὰ τὰ ἐφόδια, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν σᾶς ἐξέλεξε ὡς τακτικὸ μέλος τῆς, καὶ ἀπὸ τότε παρακολουθεῖτε τὸ ἔργο τῆς, χωρὶς νὰ σᾶς λείπει ποτὲ ἡ καλή, καὶ πρόθυμος καὶ εὐγενὴς διάθεση, πὺν προσεγγίζει τοὺς ἀνθρώπους καὶ διατηρεῖ τὴ φιλία.

Χαιρετίζω λοιπὸν τώρα τὴν εἴσοδό σας στὸ Ἀνώτατο Πνευματικὸ Ἰδρυμα τῆς Χώρας — εὖχομαι νὰ συνεχίσετε καὶ ἐδῶ καὶ στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν τὴν ἐπιστημονικὴ προσφορά σας — καὶ μὲ βαθυτάτη χαρά, νὰ σᾶς παραδώσω εὐθὺς ἀμέσως τὸ μέγα διάσημο τοῦ τακτικοῦ μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΛΕΩΝΙΔΑ ΖΕΡΒΑ

Κύριε Πρόεδρε,

Τὴν στιγμὴν ταύτην πὺν ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ὑποδεχθῶμεν ἐπισήμως εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἢ σκέψις μου, εἶμαι δὲ βέβαιος καὶ ἡ δική σας, κύριε Συνάδελφε, στρέφεται πρὸς τὴν μνήμην τοῦ διδασκάλου σας, τοῦ προκατόχου σας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὴν Ἀκαδημίαν, τοῦ ἀειμνήστου Ἑμμανουὴλ Ἑμμανουήλ. Διεκρίθητε τόσο πολὺ ὡς σπουδαστὴς τοῦ Φαρμακευτικοῦ Τμήματος, ὥστε ἤδη ὡς τριτοετῆ φοιτητὴν σᾶς ἐπέλεξεν ὡς βοηθὸν τοῦ Ἑργαστηρίου Φαρμακευτικῆς Χημείας καὶ ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ πτυχίου σας ὑπῆρξε συμπαρα-

στάτης σας εἰς τὰς προσπάθειάς σας νὰ μεταβῆτε εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν δι' εὐρυτέρας σπουδὰς κατόπιν ἐξετάσεων, δαπάναις τοῦ Κληροδοτήματος Βόλτου, ὡς ὑπότροφος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Κατόπιν πολυετοῦς φοιτήσεως εἰς τὴν Σορβόννην καὶ μακρᾶς ἐργαστηριακῆς ἐργασίας πλησίον διακεκριμένων καθηγητῶν, ἀνηγορεύθητε δις Διδάκτωρ, *Docteur d'État ès Sciences Physiques* τῆς Σχολῆς τῶν Ἐπιστημῶν καὶ *Docteur d'État en Pharmacie*. Ἡ ἀναγόρευσίς σας εἰς διδάκτορα Φαρμακευτικῶν Σπουδῶν ἐνέχει κατὰ τοῦτο ἰδιαιτέραν σημασίαν, διότι παραλλήλως ἐβραβεύθη ἡ σχετικὴ διδακτορικὴ σας διατριβὴ ὡς ἡ καλλιτέρα τοῦ ἔτους εἰς τὰς Φυσικὰς καὶ Χημικὰς Ἐπιστήμας. Ἀργότερον, ἡ Γαλλικὴ Χημικὴ Ἑταιρεία σᾶς ἀπένευμε βραβεῖον, τὸ μέγα βραβεῖον *Le Bel*, διὰ τὸ σύνολον τοῦ ἐπιστημονικοῦ σας ἔργου. Ἐκ τῶν εἴκοσι καὶ πλέον ἐτῶν κατὰ τὰ ὁποῖα παρεμείνατε εἰς Γαλλίαν, τὰ τελευταῖα 15 ἔτη ὑπῆρξατε ἀρχικῶς ὑπότροφος, ἀκολούθως *Attaché de Recherches*, περαιτέρω *Chargé de Recherches* καὶ τέλος σᾶς ἐδόθη ἡ ἐπίζηλος θέσις *Maître de Recherches* τοῦ *C.N.R.S.* Ἀλλὰ καὶ ἡ Χώρα μας δὲν σᾶς ἐξέχασε. Ἦδη τὸ 1950, ἡ Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μετὰ πρότασιν τοῦ Ἑμμανουὴλ καὶ τοῦ χημικοῦ τμήματος σᾶς ἀπένευμε τὸν τίτλον τοῦ Ἐκτάκτου ἀμίσθου Καθηγητοῦ, ἀργότερον δὲ τὸ 1957 μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἑμμανουήλ, λόγῳ ὀρίου ἡλικίας, σᾶς ἐξέλεξε Τακτικὸν Καθηγητὴν τῆς ἑδρας τῆς Φαρμακευτικῆς Χημείας. Ἀλλὰ καὶ ἡ Γαλλία δὲν σᾶς ἐξέχασε. Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν σας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξελέγητε Ἀντεπιστέλλον Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῆς Φαρμακευτικῆς, ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ Ἀντεπιστέλλον Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Ἰατρικῆς.

Κύριε συνάδελφε, ἡ Ἑλληνικὴ Φαρμακευτικὴ Ἐπιστήμη τῶν τελευταίων 20 ἐτῶν εἶναι κατὰ μέγα μέρος δημιούργημα ἰδικόν σας καὶ τῶν συνεργατῶν σας. Εὐθὺς ἅμα τῇ ἀφίξει σας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναδιωργανώσατε τὸ Πανεπιστημιακὸν Ἐργαστήριον καὶ τὸ ἐφωδιάσατε, μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλληνικῆς Φαρμακευτικῆς Βιομηχανίας καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν, μὲ νέα ἐπιστημονικὰ ὄργανα καὶ τὸ κατεστήσατε ἓνα πράγματι σύγχρονον ἐρευνητικὸν Κέντρον. Πληθώρα νεαρῶν σπουδαστῶν ἐπλαισίωσαν τὸ Ἐργαστήριον, οἱ ὅποιοι δὲν ἐξεπρόνησαν ἀπλῶς ὑπὸ τὴν καθοδήγησίν σας μίαν πολὺ καλὴν διδακτορικὴν διατριβήν, ἀλλὰ εὖρον πνευματικὴν ἱκανοποίησιν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀτμόσφαιραν ποὺ ἐδημιουργήσατε, καὶ προσέφερον ἐν συνεχείᾳ πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Φαρμακευτικὴν Βιομηχανίαν ἣ ἐχρησιμοποιήθησαν λίαν ἐπωφελῶς εἰς κρατικὰς δραστηριότητας. Ἡ Χώρα μας ἤρchiσε συντόμως νὰ ἐμφανίζεται πολὺ σιγρότερον εἰς τὰ διεθνῆ ἔγκυρα περιοδικὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ σας Κλάδου, ποὺ κατα-

λογίζονται τὰς προόδους τῆς Ἐπιστήμης, ἐδημιουργοῦντο δὲ σὺν τῷ χρόνῳ αὐτοδύναμοι ἐπιστημονικαὶ ὁμάδες εἰς τὸ ἐργαστήριόν σας ἀπὸ μαθητὰς - ὑφηγητὰς καὶ κυρίους ἐρευνητὰς. Μετὰ πάροδον ὀλίγου μόνον χρόνου, ἤρχισαν νὰ ἐμφανίζονται μαθηταὶ σας ὡς ὥριμοι διεκδικηταὶ πανεπιστημιακῶν ἐδρῶν.

Ἰδιαίτερον ὅμως χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπιστημονικῆς σας δράσεως εἰς τὴν Χώραν μας εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ ἐξῆς: Κατωρθώσατε νὰ διατηρήσετε τὴν ἐπιστημονικὴν στήθμην τοῦ ἐρευνητικοῦ σας ἔργου εἰς τὸ γνώριμον ὑψηλὸν ἐπίπεδον τοῦ ἔργου πὺν εἶχετε ἐπιτελέσει ἐν Γαλλίᾳ καὶ τοῦτο παρὰ τὰ περιορισμένα μέσα, παρὰ τὰ καταθλιπτικὰ πράγματι καθήκοντα τοῦ Ἑλληνος Ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου, παρὰ τὰς ἀντιξοότητας πὺν συναντοῦν συνήθως οἱ ἐρευνηταὶ εἰς τὴν Χώραν μας. Πέραν ὅλων αὐτῶν εἶσθε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο εἰς τὴν διάθεσιν Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν, βεβαίως ἀμισθί, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀνάγκην τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμπειρίας σας, πάντοτε *ex officio*, π.χ. μέλος τοῦ Ἀνωτάτου Ὑγειονομικοῦ Συμβουλίου ἀλλὰ καὶ μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ναρκωτικῶν καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Διεθνῇ Ἐπιτροπῇ Ναρκωτικῶν, μέλος καὶ Πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Χημικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Συντάξεως τῆς Ἑλληνικῆς Φαρμακοποιίας κ.λπ. Ἡ ἀφανὴς αὕτη δραστηριότης σας ὡς κατ' ἐξοχὴν κρατικοῦ λειτουργοῦ πὺν ἀπαιτεῖ διάθεσιν ἀρκετοῦ μέρους τοῦ πολυτίμου χρόνου σας, ἀποτελεῖ σημαντικὴν ἐπὶ πλέον ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Χώραν.

Αἱ σχέσεις τῆς Βιολογίας καὶ εἰδικῶς τῶν Ἱατρικῶν Ἐπιστημῶν μὲ τὴν Χημείαν χρονολογοῦνται ἀπὸ μακροῦ ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ ἱατροὶ τοῦ 18ου αἰῶνος δὲν ἐχρειάζοντο πρακτικὰς γνώσεις Χημείας. Ἡ Χημεία ἢ ὅ,τι ἐνομίζετο τότε Χημεία ἦτο δουλειὰ τῶν φαρμακοποιῶν, οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκον χημικὰς τινὰς διεργασίας εἰς μαθητευομένους ἢ εἰς ἐρασιτέχνας, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Χημεία ἦτο ἀπλῶς hobby. Ἀκόμη τόσον ἡ Φαρμακευτικὴ ὅσον καὶ ἡ Χημεία ἐδιδάσκοντο, εἰς περιορισμένην βεβαίως κλίμακα, μόνον εἰς Ἱατρικὰς Σχολὰς. Ἡ πρόοδος ἀπετελεῖτο τότε κυρίως ἀπὸ θεραπευτικὰ βότανα πὺν ἀνευρίσκοντο εἰς τὴν φύσιν ἢ καὶ ἀπὸ τυχαίας ἐφευρέσεις. Ἦδη ὅμως κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, κυρίως ὅμως κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅποτε αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι εἶχον ἤδη ἐπιτελέσει μεγάλην ἐπιστημονικὴν πρόοδον, εἶχεν ἤδη γενικῶς ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐπείγουσα ἀνάγκη διερευνήσεως τῶν σχέσεων Βιολογίας καὶ Χημείας ὑπὸ τὸ πρῶσμα τῶν νέων ἐπιστημονικῶν δεδομένων. Ἦδη ἡ γνώσις καὶ ἡ πεῖρα ἐπὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ μετασχηματίζεται εἰς κατευθυνομένην ἔρευναν. Ὁ μετασχηματισμὸς αὐτὸς ἐγένετο κατὰ τὸν τρόπον πὺν εἶχον

συζητήσει οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες Φιλόσοφοι, δηλαδή διὰ ἀναγωγῆς τῆς πείρας εἰς θεωρίαν. Ἡδὴ ἡ Γαλλικὴ Ἑγκυκλοπαιδεῖα τοῦ 18ου αἰῶνος ἀπαιτεῖ πλέον διὰ τὰς ὀνομαζομένας ἐφευρέσεις ἐφαρμογὴν τῆς φιλοσοφικῆς μεθόδου, τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ὡς θὰ ἐγράφομεν σήμερον. Διεξαγωγή ἀξιολόγου ἐρεῦνης προϋποθέτει πείραν καὶ ἐξειδικευμένας γνώσεις, ἀλλὰ καὶ δημιουργικὴν φαντασίαν. Εἰς τὸ ἐπιπεδον αὐτὸ συναντῶνται καὶ ἀντικρούζουν ἀλλήλας ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Τέχνη μὲ τὴν ἐξῆς ὅμως διαφοράν. Πολὺ ταχέως ἡ δημιουργικὴ φαντασία τοῦ ἐπιστήμονος ὑποβάλλεται αὐτοβούλως εἰς περιορισμοὺς τινάς, ἀξιώματα, νόμους, θεωρίας προσκαίρου ἴσως ἰσχύος, ἀντικαθιστώμενα κατὰ μεγάλα διαστήματα μὲ νεωτέρας θεωρίας, νόμους. Ἡ ἔρευνα δὲν ἦτο πλέον δυνατόν ν' ἀφῇ εἰς τὴν Τύχην. Μόνον ἡ φύσις ἔχει τὴν ἄνεσιν νὰ πραγματοποιῇ ὠρισμένας ἐπιδιώξεις μὲ μεγάλην σπατάλην, οὕτως εἰπεῖν στατιστικῶς. Διὰ γονιμοποίησιν ἀρκεῖ εἷς κόκκος (γύρεως), ἐν τούτοις διὰ κάθε περιπτώσειν διατίθενται ἑκατομμύρια. Κάποιος θὰ ἐπιτύχῃ τὸν στόχον.

Ἡ Φαρμακευτικὴ ὑπῆρξεν ἡ πύλη διὰ τῆς ὁποίας ἡ Χημεία εἰσῆλθεν εἰς τὸν στίβον τῆς νεωτέρας Ἐπιστήμης, ὅπου μὲ τὴν ἀάροδον τοῦ χρόνου, ἀλλὰ ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὴν Φυσικὴν, ἡ Χημεία ἐπηρέασε καὶ διηύρυνε τὸ πεδίον τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ συνέβαλεν ἀποτελεσματικῶς εἰς ὅ,τι καλοῦμεν ἀναλόγως τῆς γωνίας παρατηρήσεως ἐπιστημονικὴν ἢ βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν ἢ ἀκόμη καὶ καταναλωτικὴν κοινωνίαν.

Ἀπὸ ἀπόψεως διδακτικῆς σκοπιμότητος ὡς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἐξέλιξιν τοῦ φαρμακοποιοῦ, ἡ Φαρμακευτικὴ Χημεία καθορίζεται ἀπὸ τὰ γνώριμα εἰς τὴν Πανεπιστημιακὴν ἐκπαίδευσιν πλαίσια. Ἀπὸ ἐρευνητικῆς ἀπόψεως ὅμως συμβαίνει ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστήμας. Ἡ αὔξησις τῶν γνώσεων ἀκολουθουμένη ἀπὸ συνεχῶς ἐξελισσομένην εἰδίκευσιν, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ ἐρευνητοῦ εἰς ὅρια καὶ πεδία ἐρεῦνης συναφῶν ἐπιστημῶν. Οὕτω τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον σας κ. συνάδελφε, ἐπὶ τῆς συνθέσεως π.χ. τοῦ ἀλκαλοειδοῦς παπαβερίνης ἀνταποκρίνεται βεβαίως εἰς γενικὴν ἐπιθυμίαν σας ὡς ἐρευνητοῦ Φαρμακευτικῆς Χημείας διὰ τὴν πλήρη διαπίστωσιν τῆς δομῆς, ἥτοι τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἀλληλονυχίας τῶν ἀλληλοσυνδεομένων ἀτόμων εἰς τὸ μόριον ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διάταξιν τῶν ἀτόμων τούτων εἰς τὸν χώρον, διότι ἀμφοτέρω ταῦτα εἰς τὴν τελικὴν ἀνάλυσιν καθορίζουν τὰς χημικὰς καὶ βιολογικὰς ιδιότητας μιᾶς οὐσίας. Ἡ σύνθεσις τῆς παπαβερίνης ἀνταποκρίνεται βεβαίως εἰς ἐπὶκαιρον φαρμακευτικὸν ἐνδιαφέρον ἐν τούτοις, δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι καθαρὰ Ὁργανικὴ Χημεία. Περαιτέρω ἰδιαίτεροι μελέται σας

ἐπὶ ἀντισπασμωδικῶν προϊόντων ἀνηκόντων εἰς τὴν ομάδα τῆς παπαβερίνης, ἐκτὸς τῆς φαρμακοχημικῆς τῆς, ὥς εἴπωμεν «ὕπηκοότητος», ἀποτελοῦν πρόσβασιν εἰς φαρμακολογικὰ πεδία ἐρεῦνης. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς ἰσχύει δι' ἄλλην μεγάλην κατηγορίαν ἐργασιῶν σας, εἰς τὰς ἀμιδίνας, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν ἐκτὸς τῆς καθαρῶς χημικῆς σημασίας, τοπικὴν ἀναισθητικὴν δρᾶσιν. Ἐπίσης σημαντικὸν μέρος τῶν ἐργασιῶν σας, κ. συνάδελφε, ὅπως παράγωγα δεκα-υδροναφθαλενίου, ἐνδομοριακαὶ μεταθέσεις καὶ φάσματα ἀπορροφήσεως αὐτῶν, ἀποτελοῦν ἐπίσης ἐπιστημονικὴν προσφορὰν εἰς περισσοτέρους τοῦ ἐνὸς χημικοὺς κλάδους, κυρίως εἰς τὴν Ὁργανικὴν Χημείαν. Εἰς τὰ αὐτὰ συμπεράσματα καταλήγει ἡ ἐπισκόπησις σειρᾶς ὅλης ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων τοῦ κ. Τσατσᾶ ἐπὶ παραγῶγων τῶν ὀνομαζομένων κινναμωμικοῦ ὀξέος, ἡ ὁποία ἀφορᾷ εἰς προβλήματα συνθέσεως, συντάξεως, ἐνδομοριακῶν μεταθέσεων, φασμάτων ἀπορροφήσεως, ταχυτήτων ἀντιδράσεως κ.λπ.

Ὁ κ. Τσατσᾶς εἰς τὴν ἀναζήτησιν χημικῶν οὐσιῶν ποὺ ἀσκοῦν βιολογικὴν ἢ φαρμακολογικὴν δρᾶσιν ἐδημοσίευσεν ἐπίσης σωρεῖαν ἀνακοινώσεων ἐπὶ ἀμινο-παραγῶγων τῶν κινονῶν, ἐνῷ εἰς ἄλλας του ἐργασίας ὅπως αἱ σχέσεις μεταξὺ χημικῆς συντάξεως καὶ φαρμακοδυναμικῆς δράσεως εἰσέρχεται πλέον καὶ εἰς βιοχημικὰ πεδία. Πάντα ὅσα ἀνέφερον προηγουμένως θὰ ἠδύναντο νὰ διατυπωθοῦν ὡς ἑξῆς: ἡ σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἀνταποκρίνεται εἰς ὅ,τι ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων ἠρχίσαμεν νὰ ὀνομάζωμεν Χημειοθεραπείαν. Καὶ ἡ Χημειοθεραπεία εἰς τελικὴν ἀνάλυσιν γίνεται Μοριακὴ Βιολογία, ἥτοι ἀναζήτησις οὐσίας ἡ ὁποία ἐπὶ μοριακοῦ ἐπιπέδου ἀντιδρᾷ μὲ ἄλλην οὐσίαν ἐνυπάρχουσαν εἰς τὸ ζῶν κύτταρον, οὕτως ὥστε νὰ προκύπτῃ μία εἰδικὴ φαρμακολογικὴ καὶ βιολογικὴ δρᾶσις. Θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀσχοληθῶ μὲ πολλὰς ἄλλας ἐκ τῆς ἑκατοντάδος σχεδὸν ἐργασιῶν τοῦ κ. Τσατσᾶ. Ἀνέφερον παραδείγματα μόνον τινά, διότι ἐκδήλωσις ὡς ἡ σημερινὴ δὲν προσφέρεται πρὸς ὀλοκληρωτικὴν ἐπιστημονικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου του.

Ἡ ἠθικὴ καταξίωσις μικρῶν κρατῶν ὅπως ἡ Ἑλβετία, αἱ Σκανδιναβικαὶ Χῶραι, τὸ Ἰσραήλ, κ. ἄ. ὀφείλεται ὅχι βεβαίως εἰς τὴν περιορισμένην ὕλικὴν των δύναμιν ἀλλὰ κυρίως καὶ εἰς τὴν συμβολὴν των εἰς τὰς Ἐπιστήμας, Φυσικὰς καὶ Ἡθικὰς καὶ εἰς τὴν Τέχνην. Ἡ συμμετοχὴ αὐτὴ ἐπιμαρτυρεῖται ἀπὸ ἐμφάνισιν πολλῶν αἰχμῶν, πολλῶν προσωπικοτήτων, εἰς τὴν ἀνοδικὴν πορείαν τῆς πολιτιστικῆς των καμπύλης. Μία τοιαύτη αἰχμὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καμπύλην εἶναι ὁ συνάδελφος κ. Τσατσᾶς καὶ τὸ ἐπιστημονικόν του ἔργον, ἓνα ἔργον κατ' ἐξοχὴν ἐθνικόν.